Uitvoerings-agenda

2023–2030

Regio Stedendriehoek

Apeldoorn ▪ Deventer ▪ Zutphen

In samenwerking met veel ondernemers en andere onderwijsinstellingen in de Regio Stedendriehoek.

Colofon
Uitgave van de Regio Stedendriehoek, maart 2023
Fotocredits:
Omslagfoto: Siebe Swart
Wij bedanken alle acht gemeenten voor het verzorgen van het beeldmateriaal.

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

Een regio in balans 6

01 Programma Slimme Groene Verstedelijking 13

02 Programma Vitaal Landelijk Gebied 22

03 Programma Regionale Economie van de Toekomst 31

Samenwerken aan de regio 42

Minister-president Mark Rutte nam al op 8 februari 2023 een concept van de Uitvoeringsagenda 2023-2030 in ontvangst, tijdens zijn werkbezoek aan de Regio Stedendriehoek. Dit was tegelijk de markering van een startpunt voor verdere samenwerking door de acht gemeenten, provincies Overijssel en Gelderland, onderwijsinstellingen en ondernemers. Samen gaan we voor een regio die vernieuwt en groeit en waar alles toch mooi in balans blijft. De Regio Stedendriehoek heeft de premier uitgedaagd om samen met ons die handschoen op te pakken in het belang van de regio, ons landsdeel en heel Nederland.
Fotocredits Rob Voss.
V.l.n.r.: Arko van Brakel, Jan van der Meer, Eva Boswinkel, Mark Rutte, Ton Heerts, Andries Heidema, Ron König en Ineke Lijnema.

Voorwoord

Beste lezer,

Kijk rond in de Regio Stedendriehoek en je treft een prachtige balans aan tussen stad en land, tussen groen en groei, tussen groot en klein. We horen u zeggen: mooi, houden zo. En daar zit hem precies de kneep! Want die mooie balans is kwetsbaar en vraagt om continu onderhoud. Nieuwe uitdagingen en transities buitelen over elkaar heen.

In deze dynamiek kun je niet meer op eigen houtje plannen maken. Je moet groter denken, bovenlokaal elkaar opzoeken en samen werken aan slimme keuzes. Dat doen we in de Regio Stedendriehoek met volle overtuiging. Hier werken acht gemeenten met elkaar, met ondernemers en onderwijsinstellingen en natuurlijk met andere regio's, provincies, waterschappen en het Rijk aan de brede welvaart van volgende generaties.

Bij het werken aan een regio die goed in elkaar blijft steken, heb je houvast nodig. De lijnen waarlangs we dat doen staan daarom in deze Uitvoeringsagenda 2023-2030: slimme groene verstedelijking, een vitaal landelijk gebied en de economie van de toekomst. Deze Uitvoeringsagenda 2023-2030 is het vervolg op de Strategische Agenda 2022-2030.

Maar hoe werken we dan samen? En wat levert het op? De Regio Stedendriehoek zet zich in 2024 neer met een vernieuwde werkorganisatie en komt dit jaar al met een nieuwe Strategische Board. Wij weten, met bijvoorbeeld een verse woondeal op zak en een aanvraag voor een nieuwe regiodeal in de maak, heel duidelijk wat onze ontwikkelkansen zijn en op welke kwaliteiten we scherp letten. Ja, we groeien naar een half miljoen inwoners. Ja, we groeien in economie en voorzieningen. We willen ook duurzaam van a naar b en zelf energie opwekken. Daarbij komen we hoe dan ook voor tegenstellingen te staan die we moeten overbruggen. Meer woningen, meer werk én een gezond landschap en natuur? Ga er maar aan staan.

Al die doelen en belangen afstemmen lijkt lastig, maar het kan als je elkaar vasthoudt en de tegenstelling niet schuwt maar juist benoemt waar het wringt. Simpel gezegd: als je het samen doet. En samen is wat ons betreft ook over de regiogrenzen met andere regio's in Oost-Nederland, in Nederland of zelfs daarbuiten. Dat we soms voor stevige keuzes komen te staan, is een open deur. Juist in regioverband gaat het ons lukken om de kansen, de groei en bloei én de pijn te verdelen die nu eenmaal ook hoort bij deze tijd van grote veranderingen.

Onze oproep aan u: lees de agenda en kijk waar u een bijdrage kunt leveren. We hopen u te ontmoeten in de Regio Stedendriehoek!

Ron König, voorzitter Dagelijks Bestuur en Ton Heerts, voorzitter Strategische Board

Regio in balans

De Regio Stedendriehoek is misschien wel de mooiste regio van Nederland. Het gebied kenmerkt zich door zijn prachtige landschappen met de Veluwe en de meanderende IJssel, goede voorzieningen en aantrekkelijke kernen, dorpen en steden. Het is niet voor niets dat in de Brede Welvaart Monitor van de provincie Gelderland de Regio Stedendriehoek hoog scoort op de nabijheid van groen én de tevredenheid van de inwoners. In de strategische agenda van begin 2022 werd dit al benadrukt, aangevuld met een waarschuwing: trots en tevreden, maar met grote uitdagingen in het verschiet.

Samen werken aan regionale ambities

Steeds meer maatschappelijke opgaven vragen om samenwerking, omdat ze op bovenlokale schaal spelen. Ook zijn er steeds meer thema's waarbij strategische en economische samenwerking onmisbaar is en overheden, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke partners elkaar nodig hebben. Binnen Regio Stedendriehoek werken acht gemeenten (Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen), twee provincies (Gelderland en Overijssel), ondernemers en onderwijs samen aan maatschappelijke opgaven. Ook partners als de waterschappen zijn actief betrokken. Net als het Rijk. We hebben iedereen nodig om aan onze regionale ambities te werken en de balans in de regio te bewaken.

Uitdagingen en een regio in balans

De uitdagingen waar we als regio voor staan kunnen we in twee woorden samenvatten: leefbaarheid en vestigingsklimaat. Leefbaarheid gaat over aantrekkelijkheid van een gebied voor onze inwoners, om er te leven én voldoende voorzieningen te hebben als scholen, winkels, groen, openbaar vervoer, sportfaciliteiten, onderwijs cultuur en zorg. Vestigingsklimaat gaat over de mogelijkheid om hier een bedrijf te vestigen en/of te laten groeien. Dat vraagt om zaken als fysieke ruimte, de beschikbaarheid van medewerkers, goede bereikbaarheid (over weg, water, spoor maar ook digitaal) en de aanwezigheid van onderwijs. Hoe werken we aan leefbaarheid en vestigingsklimaat in een kwetsbaar landschap van Veluwe en IJsselvallei?

Oftewel: hoe houden we balans in de regio? Met die vraag in ons achterhoofd hebben we deze agenda gemaakt.

Regionaal Perspectief 2030 en Strategische Agenda richting Uitvoeringsagenda

Deze uitvoeringsagenda is het eindproduct van een traject dat in 2021 startte met het Regionaal Perspectief 2030. Daarna volgde onze strategische agenda die in februari 2022 door de samenwerkende partners is opgeleverd. In de strategische agenda staat in hoofdlijnen hoe we komen tot een regio die in balans is. Hierin staan de pijlers wonen, werken en bereikbaarheid en de kernwaarden hoge kwaliteit van ruimte en leefomgeving, duurzaamheid en digitale vooruitstrevendheid centraal.

Integraal en gebiedspecifiek uitvoeren

In deze uitvoeringsagenda hebben we de pijlers en kernwaarden uit de strategische agenda verwerkt in integrale programma's voor specifieke gebieden. De grote lijnen van wonen, werken, bereikbaarheid, kwaliteit van de leefomgeving, digitaal en duurzaam vormen de basis van de volgende integrale programma's:

1. Slimme Groene Verstedelijking, waarin opgaven als wonen, bereikbaarheid, energietransitie en voorzieningen behouden samenkomen.

2. Vitaal Landelijk Gebied, waarin we werken aan opgaven als klimaatadaptatie, stikstof, landbouwtransitie maar ook woningbouw en ruimte voor energieopwekking.

3. Regionale Economie van de Toekomst, waarbij de aandacht gericht is op werklocaties, ondernemers en een veerkrachtige arbeidsmarkt.

Voorwaarden scheppen

Naast deze drie integrale programma's, zijn er drie voorwaardenscheppende programma's met elk hun eigen focus, namelijk ons energiesysteem, gebiedsontwikkeling en mobiliteit. Verderop in dit hoofdstuk staat omschreven welke uitdagingen we hierin oppakken.

Looptijd van deze uitvoeringsagenda is tot 2030

Deze uitvoeringsagenda is leidend voor de periode tot 2030 en ontwikkelt zich gaandeweg. Nieuwe initiatieven en plannen die invulling geven aan de doelen en passen bij de focus van deze agenda kunnen worden toegevoegd. Zo blijven we flexibel en bieden we ruimte aan innovatie. De agenda wordt uitgewerkt in jaarplannen. Elk jaar evalueren we de realisatie van doelen en resultaten. Ook de indicatoren voor brede welvaart nemen we hierin mee. De uitkomsten kunnen leiden tot bijstellen en bijsturen van de uitvoeringsplannen. Eind 2026 wordt gekeken of een herijking van de uitvoeringsagenda nodig is.

Focus op brede welvaart

Uit de monitor brede welvaart van de Provincie Gelderland in 2022 blijkt dat inwoners in de Regio Stedendriehoek gelukkig zijn in onze groene omgeving. Daar staat tegenover dat we vergrijzen en ten opzichte van de andere Gelderse regio's wat lager scoren op gezondheid en arbeidsparticipatie.

Met deze agenda richten we ons op het verbeteren van de brede welvaart, met andere woorden op het leven van nu en de toekomst, dus ook het leven van toekomstige generaties.

Dat vraagt om samenwerking en innovatie maar zeker ook om weloverwogen keuzes en het afwegen van verschillende belangen bij het continu zoeken naar manieren om ecologisch, sociaal en economisch vooruitgang te boeken. Daarbij kijken we ook naar de wereldwijd gedeelde sustainable development goals (SDG's) die door het Centraal Bureau voor de Statistiek worden meegenomen in de monitor brede welvaart. We gebruiken de komende periode om de SDG's en brede welvaart steeds meer op te nemen in onze werkwijze.

Puzzelen met schaarse ruimte

Een hoge kwaliteit van ruimte en leefomgeving is een van de drie kernwaarden in de strategische agenda. De opgaven op wonen, werken en bereikbaarheid zijn groot en urgent. Dezelfde urgentie ligt bij de energietransitie, klimaatadaptatie, natuur, landbouw, het realiseren van een circulaire economie en de stikstofproblematiek. De grote opgaven voor onze regio spelen zich ook af op provinciale, nationale en zelfs internationale schaal. Deze stapeling en de schaalgrootte van opgaven vraagt om samenhangende oplossingen.

De grootste uitdaging is de ruimte zelf, want in verhouding tot alles wat we graag willen is de ruimte in onze regio beperkt. Er moet veel gebeuren op een klein oppervlak. Dat vraagt om keuzes, slimme combinaties en innovaties. Het vormgeven van deze keuzes, combinaties en innovaties doen we in de Regio Stedendriehoek met ons voorwaardenscheppende programma Gebiedsontwikkeling.

Het Rijk heeft de regie op de ruimte naar zich toe getrokken en vervolgens de provincies de opdracht gegeven om tot gebiedsgerichte integrale oplossingen te komen, waarin alle opgaven moeten worden meegenomen. Dat betekent dat de provincies de nationale opgaven en doelen ruimtelijk vertalen, inpassen en combineren met decentrale opgaven. Zo wordt duidelijk welke ruimtelijke keuzes moeten worden gemaakt en waar ruimtelijke opgaven te realiseren zijn.

De stapeling van opgaven in de ruimte vraagt om een stevige en langjarige samenwerking tussen overheden. Het Rijk, de provincies, de regio's en de gemeenten maken in 2023 bestuurlijke afspraken over de ruimtelijke inpassing van opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid energie, economie, landbouw en natuur. De komende jaren is de Regio Stedendriehoek dan ook een belangrijke gesprekspartner voor provincies en Rijk. Als Regio Stedendriehoek werken we in het programma Gebiedsontwikkeling samen met de provincies en waterschappen aan een Ruimtelijk regioverhaal en maken we in een regioarrangement heldere, richtinggevende afspraken. Dit om ook aanspraak te kunnen maken op financierings- of ondersteuningsmogelijkheden vanuit Rijk en provincies. Het Ruimtelijk regioverhaal kan gevolgen hebben voor projecten en acties uit deze uitvoeringsagenda. De gemaakte afspraken verwerken we in onze jaarplannen en bij het updaten van deze agenda.

In verhouding tot alles wat we graag willen is de ruimte in onze regio beperkt

Goede en duurzame bereikbaarheid

Een goede en duurzame bereikbaarheid is essentieel voor het binden van bedrijven, het aantrekken van arbeidskrachten, toegang tot voorzieningen voor onze inwoners en het verminderen van de CO2-uitstoot. Maar een goede bereikbaarheid is geen vast gegeven. Daarom werken we hieraan vanuit ons voorwaardenscheppende programma Mobiliteit. Zonder aanvullende maatregelen leiden de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen (wonen en werken) tot extra knelpunten bovenop de al aanwezige verkeersknelpunten. Daarnaast dient de mobiliteit veilig, slim en duurzaam te zijn en bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. We leggen de verbinding met de thema's wonen en werken, bijvoorbeeld rond de stationsgebieden en met het organiseren van geschikte woon- en werklocaties in de nabijheid van multimodale bereikbare locaties (mobiliteitshubs). Dit geldt voor kleine en grote gemeenten. Samen 'drukken' we hiermee het

In de regionale Mobiliteitsagenda 2023-2027 zijn daarom als opgaven opgenomen:

- Verbetering van de bereikbaarheid met omliggende regio's
- Regionale knelpunten verlichten
- Bereikbaarheid verbeteren binnen de (nieuwe) verstedelijkte gebieden

Naar een toekomstbestendig energiesysteem

De energietransitie gaat over meer dan alleen opwek en besparing van energie. Het gaat ook, nu meer dan ooit, om gezamenlijk toewerken naar het energiesysteem van de toekomst. Op dit moment ervaren we de beperkende effecten van netcongestie; het kunnen aansluiten op het elektriciteitsnet is voor bedrijven of zonnevelden al geen gegeven meer. Alle ambities in deze agenda zullen vroeg of laat aanlopen tegen de netcongestie als hier niet vroegtijdig over is nagedacht. Er wordt hard gewerkt aan het oplossen van netcongestie; landelijk, provinciaal, regionaal en lokaal. Maar met onze toenemende vraag naar energie en de verschuiving naar decentrale energie-opwek, is netcongestie een blijvend gegeven. Dit wordt deels opgelost door netverzwaringen, maar ons toekomstige energiesysteem zal heel anders zijn dan we nu kennen.

Ook omdat we de maatschappelijke kosten moeten beperken. Met flexibele, intelligente en lokale energiesystemen die minder afhankelijk zijn van het energienet en dus de netcongestie ontlasten. Door onze leefomgeving zo energiezuinig mogelijk te maken en zo onze toekomstige energieopgave niet onnodig nog groter maken. Door opwek van warmte en elektriciteit te programmeren en prioriteren en zoveel mogelijk te verbinden aan andere opgaves. Door toe te werken naar een goede zon/wind verhouding, omdat zo het net flexibel wordt gebruikt; zon vooral van april tot en met oktober overdag en wind vooral in de andere maanden wanneer de vraag naar elektriciteit hoger is. Zo beperken we ook de maatschappelijke kosten, want zon vraagt drie keer meer aansluitcapaciteit om dezelfde hoeveelheid energie op te wekken. De combinatie zon/wind op één kabel levert nog meer energie bij minder aansluitcapaciteit. Dit vraagt om structurele inzet en samenwerking tussen gemeenten, bedrijven, ontwikkelaars en netbeheerder en staat aan de basis van ieder programma.

Ons werk aan een gezond, toekomstbestendig energiesysteem is onderdeel van het programma Regionale Energiestrategie RES, dat wordt aangejaagd van uit het Rijk. Het heeft voor het Gelderse deel van onze regio ook een sterke relatie met het beleid voor de Gelderse Energie Infrastructuur GEIS.

01

Programma Slimme Groene Verstedelijking

De leefbaarheid van onze regio is, zoals gezegd, één van de belangrijkste opgaven waar we voor staan. Dat heeft te maken met de beschikbaarheid van (betaalbare en duurzame) woningen, met een goede bereikbaarheid en de aanwezigheid van voorzieningen.
In de afgelopen periode hebben we als regio al stevige afspraken gemaakt over het toevoegen van nieuwe woningen en over de ambities als het gaat over bereikbaarheid. Deze afspraken vormen de basis voor ons handelen.

Een belangrijke plek waar deze verstedelijkingsopgave zichtbaar wordt, zijn de verschillende spoorzones in onze regio. Daar komen bereikbaarheid, wonen, voorzieningen en werken samen. Door onze regio daar te versterken groeien we als regio en blijven we aantrekkelijk als vestigingsregio voor bijvoorbeeld jongeren.

Doelen voor 2030:

1. 24.000 nieuwe woningen en verduurzamen bestaande wijken
2. Versterken stationsgebieden
3. Goede bereikbaarheid voor inwoners

01
24.000 nieuwe woningen en verduurzamen bestaande wijken

In 2030 zijn 24.000 woningen extra toegevoegd aan de Regio Stedendriehoek ten opzichte van 2022, daarnaast hebben we 20.000 woningen verduurzaamd in bestaande wijken en hebben we in 2030 een flink aantal woningen gerealiseerd die geheel of gedeeltelijk uit circulaire of bio-based materialen bestaan.

De toevoeging van nieuwe en passende woningen biedt woonruimte aan huidige en nieuwe inwoners. Dat is nodig om de leefbaarheid van de regio te behouden en daarmee bij te dragen aan het oplossen van het landelijk woningtekort en het tegengaan van de vergrijzing in de regio. Dat vraagt om woningen die passen bij de vraag; van studenten tot 'lege nesters', van gezinnen tot arbeidsmigranten en van sociale woningbouw tot koopwoningen. Meer woningen zijn ook nodig om doorstroom op de woningmarkt mogelijk te maken.

Daarnaast zetten we in op verduurzaming: het klimaatbestendig maken en het versterken van de leefbaarheid van bestaande en nieuwe wijken. Bijvoorbeeld door het circulair bouwen van woningen, het verduurzamen van 20.000 woningen, het ondersteunen van de energietransitie in wijken en het daarbij betrekken van lokale ondernemers en onderwijspartijen. En door werklocaties en woningen goed met elkaar verbonden te houden.

Bij de keuzes waar en hoe te bouwen zijn de mogelijkheden en beperkingen van water en bodem een sturend principe voor ons. Daarnaast vragen energietransitie, klimaatverandering en gebruik van grondstoffen de aandacht. Ook daar houden we rekening mee.

We zetten in op het klimaatbestendig maken en het versterken van de leefbaarheid van bestaande en nieuwe wijken.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Sluiten we een woondeal met het Rijk.
- Monitoren we de voortgang van nieuwbouw bij gemeenten.
- Zorgen we voor passende woonruimte voor (tijdelijke) arbeidsmigranten en andere doelgroepen.
- Werken gemeenten, woningcorporaties en ondernemers aan impactvol circulair aanbesteden en circulair bouwen
- Voeren we een gebiedsgerichte aanpak voor nieuwe en bestaande wijken om energietransitie en klimaatadaptatie te realiseren.
- Onderzoeken we de effecten van klimaat en groen op de gezondheid in de steden.
- Experimenteren we met de toepassing van nieuwe grondstoffen en lokale en/of biobased producten.
- Maken we afspraken met lokale bouwers over klimaatadaptief, natuurinclusief en circulair bouwen.
- Passen gemeenten mobiliteitsoplossingen toe volgens het STOMP-principe[1].
- Onderzoeken we actief financieringsmogelijkheden via het investeringsplatform Stedendriehoek om bovenstaande doelen te realiseren.
- Denken we samen met de provincies Gelderland en Overijssel na hoe het eigendom en de exploitatie van publieke warmtenetten het beste kan worden georganiseerd.
- Stimuleren we de verduurzaming van bedrijven en maatschappelijk vastgoed.

[1] Bij het STOMP-ontwerpprincipe staat de auto niet langer centraal bij de inrichting van de ruimte, maar gaan we eerst uit van de voetganger (Stappen) en vervolgens de fietser (Trappen), OV en MaaS. Als laatste wordt de privé-auto meegenomen in de inrichting.

02
Versterken stationsgebieden

In 2030 zijn de stationsgebieden in Apeldoorn, Deventer, Zutphen en de spoorzone Voorst levendige woon-, werk-, onderwijs- en innovatiehotspots.

Door veranderingen in wonen en werken komen stationsgebieden nadrukkelijk in beeld als ontwikkelopgave. We ontwikkelen de stationsgebieden naar een gemengd stedelijk gebied met ruimte voor een mix van wonen, werken, voorzieningen en onderwijs (mbo, hbo en wo). Dat geeft een stevige impuls aan de leefbaarheid van onze regio. We zetten in op het versterken van de mobiliteitsfunctie voor voetgangers en fietsers, OV en deelmobiliteit. Integrale gebiedspecifieke oplossingen zorgen dat we tegelijkertijd kijken naar nieuwbouw van woningen, naar onderwijsfaciliteiten en werklocaties, die in balans moeten zijn met bereikbaarheidsopgaven en duurzaamheidsopgaven.

Bij de stationslocaties in Apeldoorn en Deventer ontwikkelen zich een tweetal interessante consortia van bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen. Deze samenwerkingen richten zich op een veilige, gezonde en duurzame inrichting . Daarbij maken ze gebruik van nieuwe digitale technieken en stimuleren toepassing ervan in het onderwijs, overheid en bedrijfsleven.

De Kien in Deventer en het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering in Apeldoorn zijn belangrijke kennispartners: niet alleen voor de ontwikkeling van de stationslocaties in de regio Stedendriehoek, maar voor de realisatie van verstedelijkingsopgaven in algemene zin. Met hun innovatie- en talentontwikkelingsprogramma's zijn ze een belangrijke kennispartners bij maatschappelijke opgaven en transities op gebied van duurzaamheid, digitalisering en veiligheid. Samenwerking met start-ups en scale-ups is daarbij onmisbaar.

Daarnaast leggen we verbinding met de thema's duurzaamheid en energietransitie door in te zetten op schonen mobiliteit en de fiets op de eerste plaats te zetten voor lokale en regionale verplaatsingen, aanleg van laadvoorzieningen voor batterijen en waterstofcellen en aanwijzing van zero-emissiezones in Apeldoorn en Deventer.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Versterken we de ontwikkeling van De Kien in Deventer en de Spoorzone in Apeldoorn, waaronder het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering.
- Bieden we ontwikkelruimte aan onze regionale onderwijspartijen.
- Versterken we in de regio de interactie tussen studenten, docenten, onderzoekers en het bedrijfsleven ten behoeve van onze regionale opgaven.
- Stimuleren we impactvol ondernemen door startups en scale-ups te ondersteunen.
- Realiseren we voldoende studenten- of jongerenhuisvesting via het regionale woningbouwprogramma.
- Zetten we in op een goede bereikbaarheid: een versnelling van de Berlijn-trein, het goederenvervoer zo snel mogelijk van het bestaande tracé af en het intensiveren van het personenvervoer op de bestaande spoorlijn door onze regio.
- Creëren we een lerend district rondom de Kien en het Centrum voor Veiliheid en Digitalisering ten behoeve van maatschappelijke opgaven die samen komen in de leefomgeving.

Uitgelicht

Stadscampus De Kien in Deventer

In Deventer zitten veel IT-, techniek- en researchgerichte adviesbureaus. Een groot aantal zit -al dan niet toevallig- in het gebied tussen de binnenstad en het treinspoor. Daarom wordt dit gebied nu ontwikkeld tot Stadscampus De Kien. De Kien wordt een plek waar werken, wonen, leren en ontspanning hand in hand gaan en elkaar versterken. Het dynamische en productieve klimaat dat doordoor ontstaat, trekt andere deskundigen aan en houdt afgestudeerden vast voor de regio.

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering in Apeldoorn

Grote hoeveelheden data, het steeds groter wordende aantal voorwerpen, zoals auto's, medische apparaten en wearables, die online gegevens kunnen verzenden (the internet of things) en artificial intelligence: digitalisering brengt ongekende kansen. Maar de risico's zijn groot. Daarom bundelen overheid, bedrijven en kennisinstellingen hun krachten in het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering. Dé nationale hotspot voor actuele kennis en kunde over digitalisering en veiligheid.

03
Goede bereikbaarheid voor inwoners en bedrijven

In 2030 is de bereikbaarheid via weg en spoor op een duurzame en slimme manier verbeterd en is de regio blijvend aantrekkelijk voor huidige en toekomstige inwoners.

Een goede en duurzame bereikbaarheid is essentieel voor het binden van bedrijven, het aantrekken van arbeidskrachten en studenten, toegang tot voorzieningen voor onze inwoners en het verminderen van de CO2-uitstoot. Maar een goede bereikbaarheid is geen vast gegeven. Zonder aanvullende maatregelen leiden onze ambities op het gebied van wonen en werken tot extra knelpunten bovenop de al aanwezige verkeersknelpunten.

Vervoer moet veilig, slim en duurzaam zijn, en bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. We koppelen mobiliteit slim aan de thema's wonen en werken, bijvoorbeeld rond de stationsgebieden en met mobiliteitshubs in de buurt van woon- en werklocaties. Dit geldt voor kleine en grote gemeenten.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Verkennen we opties voor bovenlokale deelmobiliteit.
- Zetten we in op een betere doorstroming op de A1-corridor (deel Apeldoorn-Barneveld) en een Bus Rapid Transit A50 (Zwolle-Apeldoorn-Arnhem).
- Ontwikkelen we een gevarieerd stelsel van mobiliteitshubs.
- Ontwikkelen we een fietsvisie met hoogwaardige regionale fietsroutes.
- Lobbyen we voor meer personenvervoer over de bestaande spoorlijnen in onze regio: bevorderen personenvervoer Oost-West corridor, noord-zuid-corridor (verdubbelen spoor Olst-Deventer) en verplaatsen van goederenvervoer.
- Stimuleren we het gebruik van waterstof voor zowel particulieren als vrachtverkeer.
- De A50 verbindt onze regio met de buitenring van steden rondom de Randstad van Eindhoven/Den Bosch, Nijmegen/Arnhem en Zwolle. Wij steunen verbetering van deze buitenring en richten ons speciaal op het deel Zwolle-Apeldoorn-Arnhem. Wij werken aan de uitvoering van ons Position Paper, de aanleg van een goede fietsverbinding Apeldoorn-Zwolle en lobby voor structurele verbetering aan weg en spoor.

Vervoer moet veilig, slim en duurzaam zijn, en bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Wat hebben wij nodig?

Randvoorwaarden

- Ruimte voor wonen en bedrijvigheid.
- Doordachte planning: woningbouw ruimtelijk zo plannen dat het leidt tot zo min mogelijk extra mobiliteitsbehoefte.
- Meer woningen, meer bedrijvigheid en meer studenten: dat vraagt om goede bereikbaarheid over weg en spoor.
- Meer inwoners vraagt om behoud en versterking van maatschappelijke, zorg en cultuurvoorzieningen.
- Energie(systeem) als onderdeel van de planvorming bij woningbouwopgaven.
- Meer speelruimte van het Rijk om de lokale regie in de energietransitie in de gebouwde omgeving te kunnen realiseren.

Samenwerkende partners

Aan de doelen voor het programma Slimme Groene Verstedelijking werkt een scala aan partners samen, ieder vanuit de eigen rol: gemeenten, provincies, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, ondernemers vanuit diverse sectoren (van bouw tot digitalisering). In regionaal verband komen partijen bij elkaar om af te stemmen, gezamenlijk lobby te voeren, kennis te delen, elkaar te inspireren en te komen tot een gezamenlijke agenda en afspraken met provincies en Rijk.

Waarom kiezen nieuwe inwoners voor onze Regio?

‘Lekker veel bos om ons heen’.

Annemarie van Amerongen (39): ‘Voordat mijn man Jeroen (39) en ik naar deze regio verhuisden woonden we in Utrecht. We zijn bewust naar Apeldoorn verhuisd omdat mijn man daar is opgegroeid en we meer ruimte en natuur om ons heen wilden. Omdat ik een bedrijf heb in Zutphen, zijn we zeer recent met onze dochter Suun (6) en (pleeg)dochter Destiny (3) daar naartoe verhuisd. Nog steeds lekker veel bos om ons heen, maar in een stad waar nog meer tijd en rust lijkt te zijn.

‘Geen snelweg te horen!’

Remco Bijl (50): ‘Ik ben met mijn vrouw (48) en drie kinderen (15, 13 en 10) vanuit Utrecht naar deze regio verhuisd. Utrecht is een drukke stad waar je overal – zelfs in het bos- een snelweg hoort. We hebben naar verschillende steden in de Stedendriehoek gekeken en zijn terecht gekomen in Zutphen. We zijn wel binnen 20 minuten op de A1 of de A12, maar we horen de snelweg niet meer. Heerlijk!’

‘Met de Veluwe in onze voortuin en de Achterhoek in de achtertuin is het prachtig wonen’

Ronald Fransen (65) en Vonneke de Raad (61) zijn in het najaar van 2022 vanuit Ouderkerk aan de Amstel naar de regio verhuisd: ‘We wilden weg uit de drukke randstad waar iedereen haast lijkt te hebben en mensen elkaar amper nog naar elkaar omkijken. We hadden één eis en dat was een NS-station. Zo zijn we in Zutphen terecht gekomen. Met de Veluwe in onze voortuin en de Achterhoek in de achtertuin is het prachtig wonen. Bovendien is het hier gemoedelijk, kleinschalig en authentiek. Mensen handelen bovendien vanuit vertrouwen en niet uit wantrouwen en dat is heel fijn.’

‘Betaalbaar en ruim wonen’

Rosa Scholtens (31): ‘Mijn vriend en ik hadden het enorm naar ons zin in Utrecht, maar we woonden klein en konden er als twee creatieve freelancers geen betaalbaar huis vinden met meer ruimte en een tuin. Vrijheid is voor ons belangrijk, dus ook financiële vrijheid. We wilden niet ons halve inkomen aan huur moeten betalen én wilden ook de vrijheid behouden om niet allebei fulltime te hoeven werken nu onze zoon klein is. Het oosten vinden we een prachtige omgeving en omdat we de open en relaxte sfeer in Utrecht zo fijn vinden, zijn we in de regio op zoek gegaan naar een stad met een vergelijkbaar gevoel. Dat werd Zutphen. We genieten nu van een fijne stad nabij de mooie IJssel én van een betaalbare én ruime woning.’

‘Wonen in het groen met de wereld dichtbij’

Ondernemer Adjo Tjon (40) verruilde hartje Utrecht voor Diepenveen (gemeente Deventer): ‘Vanwege gezinsuitbreiding zochten we naar een plek waar we de drukte kunnen opzoeken, dichtbij het groen. Ook hielden we rekening met de stijgende zeespiegel. Een huis kopen is een dure investering, daar willen we zo lang mogelijk van genieten. Het werd het mooie Diepenveen. Hier is het wonen in het groen met de wereld dichtbij. Waar de mensen open en nieuwsgierig zijn en zich actief inzetten voor hun dorp. Hier is er ruimte om te wonen, maar ook voor ideeën. Het is een dorp dat groeit, maar juist bewuste keuzes wilt maken en haar groene kracht niet wilt verliezen. Dat is de reden waarom ik er graag woon en mij als één van de aanjagers inzet voor de dorpsvisie 2030.’

Fotocredits: Grietje Mesman

‘Noaberschap kende ik niet, het was wel wat ik zocht’

‘We woonden samen in Amsterdam en toen we ons eerste kind kregen, besloten we dat we meer rust, ruimte en groen om ons heen wilden,’ aldus Rutger Beekman (38) die opgroeide in de Randstad. ‘Het werd Ede. Dat bleek het nét niet. Mijn vriendin Katinka (38) komt uit de Achterhoek, daarom zijn we in 2021 naar Laren (gemeente Lochem) verhuisd. We zijn er met de neus in de boter gevallen. We hebben ruimte rondom ons huis, bossen in de buurt, er is meer rust én Laren is een leuk dorp met veel actieve en betrokken inwoners. De basisschool is op fietsafstand en voorzieningen in Deventer en Zutphen zijn dichtbij. Mijn vriendin wilde graag het noaberschap weer ervaren. Ik kende dat niet, maar die sociale betrokkenheid was wel wat ik zocht. Ook dát hebben we hier gevonden.’

‘Voetballen in de tuin’

Aefke ten Hagen (47) is in mei 2021 verhuisd vanuit Utrecht naar Apeldoorn. Op indebuurt.nl/Apeldoorn publiceerde ze wekelijks een column over haar nieuwe leven in Apeldoorn: ‘In coronatijd zaten we samen op een kluitje in ons kleine huis in Utrecht. Mijn man en ik werkten destijds allebei op een steenworp afstand van ons huis. Dat was voor ons altijd een van de redenen om in Utrecht te blijven. Maar tijdens corona ontdekten we: we kunnen overal werken. We zijn ons gaan oriënteren op een huis met wat meer ruimte voor de jongens. We vonden een prachtig huis met een grote tuin waar veel in gevoetbald kon worden. We hebben geen spijt. Zelf ben ik een stadsmens, dus ik kom met liefde en plezier elke week in Utrecht. Mijn mannen gedijen het best bij groen, ruimte en rust. En ik ben het liefst bij mijn mannen, dus nu wonen we in Apeldoorn.’

02

Programma Vitaal Landelijk Gebied

Ons landelijk gebied is een belangrijk onderdeel van de identiteit van onze regio. In het landelijk gebied spelen heel veel verschillende maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie, CO2 vastlegging, het stikstofvraagstuk, transitie van de landbouw, voedsel- en eiwittransitie, zorg voor biodiversiteit, ruimte voor energieopwekking, woningbouw, toenemende recreatie en mobiliteit. Al deze opgaven zijn concreet voelbaar op het platteland.

De druk op de ruimte is groot, waardoor de opgaven strijden om de vierkante meters. Om in de toekomst ook nog goed te kunnen wonen, werken en recreëren, werken we in regionaal verband gezamenlijk aan een logische en samenhangende indeling van de ruimte waarbinnen functies gecombineerd kunnen worden.

Een gezond toekomstbestendig water- en bodemsysteem is een voorwaarde voor een vitaal landelijk gebied, dus voor ons landschap, de biodiversiteit en voor een toekomstbestendige agrarische sector.

Doelen voor 2030:

1. Gezond en robuust water- en bodemsysteem
2. Leefbaar landelijk gebied
3. Hoge landschappelijke kwaliteit
4. Perspectief voor agrarisch ondernemerschap
5. Duurzaam voedselsysteem

01
Gezond en robuust water- en bodemsysteem

We werken aan een gezond robuust water- en bodemsysteem als randvoorwaarde voor een vitaal landelijk gebied, waar het goed wonen, werken en recreëren is. Nu én in de toekomst, in een veranderend klimaat.

We lopen tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aan. Het veranderend klimaat vergroot de opgaven die daarmee samenhangen. Water en bodem worden daarom sterker sturend en ordenend voor de ruimtelijke inrichting van ons land. Het is noodzakelijk dat we als regio onze krachten bundelen op dit thema, want water- en bodemsystemen houden zich niet aan gemeentegrenzen.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Werken we samen met onze achterbannen aan een gezond en robuust water- en bodemsysteem.
- Maken we een gebiedsgerichte vertaling van het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). Voor Deventer loopt dit via Deventer loopt dit via het PPLG Overijssel (Gebiedstafel Salland).
- Brengen we in beeld hoe klimaat, water en bodem sturend zijn in de ruimtelijke inrichting van het landelijk gebied.
- Maken we 'massa' van lokale initiatieven die gericht zijn op gezonde bodem en klimaatadaptatie.
- Zoeken we naar verdien-, en bedrijfsmodellen rondom bodem- en watersystemen. We bieden experimenteerruimte en pilots.

02
Leefbaar landelijk gebied

We zetten ons in voor de leefbaarheid van het landelijk gebied, zodat het er prettig wonen, werken en recreëren blijft.

Een aantrekkelijke landelijke woonomgeving vraagt nabijheid, ofwel goede bereikbaarheid van voorzieningen als winkels, zorg en onderwijs. Dit blijft vooral in de kleinere kernen een uitdaging vooral in de kleinere kernen een uitdaging blijft. Daarnaast landen opgaven met een grote ruimtelijke impact – zoals de energietransitie – veelal in het landelijk gebied; de balans tussen natuur, recreatie, werken en wonen blijft een aandachtspunt.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Realiseren we voor jongeren een betaalbaar woningaanbod in onze dorpen en zetten we in op geschikt woningaanbod voor ouderen om langer zelfstandig wonen in de dorpen mogelijk te maken.
- Bieden we ruimte voor alternatieve invullingen van leeggekomen agrarisch vastgoed.
- Verkennen we hoe we de bereikbaarheid van onze kernen op peil houden.
- Zetten we in op het behoud van (streek)buslijnen en beschikbaarheid van het OV en op een samenhangend netwerk van recreatieve verbindingen in de regio.

De balans tussen natuur, recreatie, werken en wonen blijft een aandachtspunt.

03
Hoge landschappelijke kwaliteit

We zorgen voor behoud en versterking van meer biodiversiteit en een hoge landschappelijke kwaliteit in een tijd dat veel opgaven impact hierop hebben.

We hebben een prachtig landschap met een rijke historie, daarover zijn inwoners en bezoekers van onze regio het eens. De kwaliteit van het landschap en de biodiversiteit staan onder druk, want we staan aan de vooravond van grote veranderingen. Er moet plaats blijven en worden gemaakt voor natuur, energie, stikstof, wonen, economie en recreatie.

Het komt allemaal samen in het landelijk gebied, waarbij we ook rekening moeten houden met de mogelijkheden en beperkingen die bodem en water met zich meebrengen. Het daarbij behouden van de landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische kwaliteiten is complex. Gemeenten moeten deze moeilijke vraagstukken samen oppakken en de ondernemers in het gebied erbij betrekken, want besluiten hebben grote impact op het buitengebied.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Brengen we het watersysteem en het huidige en gewenste landschappelijke netwerk in beeld.
- Inventariseren we de gewenste verbindingszones vanuit de gemeentes voor versterking van de groenblauwe dooradering.
- Stemmen we regionaal af bij afwegingen met een grote (ruimtelijke) impact op het landelijk gebied.
- Werken we samen aan gemeente overstijgende landschapsverbetering en versterken van de biodiversiteit, zoals brongebied Grote Wetering (IJsselvallei) en A1 miljoen bomen.
- Zoeken we als regio actief naar koppelkansen voor landschapsversterking bij de opgaven die er liggen.

04
Perspectief voor agrarisch ondernemerschap

Er is nog veel onzekerheid over de uitwerking en gevolgen van de stikstofaanpak, zeker voor agrarische ondernemers. Het rijk heeft een deel van de aanpak bij de provincie gelegd die hierover op 1 juli 2023 moet komen met een bod. Vanuit de Regio Stedendriehoek zitten wij aan tafel bij de opgavetafel Veluwe van de provincie Gelderland om zicht te houden op de aanpak. Wij letten daarbij vooral op het behoud van het agrarisch perspectief, logische versterking van natuur, en de rol die voor de gemeenten en regio daar uit volgt. We streven naar toekomstbestendige landbouw- en voedselsystemen die bijdragen aan een aantrekkelijk landschap, meer biodiversiteit en vermindering van impact op milieu en klimaat, met behoud van perspectief voor de agrarische sector.

Ruimte blijven bieden aan agrarisch ondernemerschap vraagt om verkenningsruimte en experimenteren in de praktijk voor boeren en de hele agro- en foodketen, waaronder onderzoeksorganisaties, onderwijs, overheid en consumenten. De focus ligt daarbij op de omvorming naar meer natuurinclusieve landbouwsystemen, productie voor de korte ketens en neventakken, zoals energie, zorg of toerisme.

De veranderkracht van ondernemers in onze regio is groot. Om te kunnen veranderen zijn nieuwe passende bedrijfsmodellen nodig. Via partners als De Innovatie Coöperatie en Saxion zetten we in op het vergroten van de kennis van ondernemers en verbinden we ondernemers in netwerken, bijvoorbeeld op het gebied van korte ketens (zoals Super die Boer) of natuurinclusieve landbouw.

Ondernemers gaan samen op zoek en proberen dingen uit. Dit kan niet zonder een krachtig netwerk dat experimenteerruimte en nieuwe inzichten aanreikt.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Ondersteunen we ondernemers via de Innovatie Coöperatie bij het realiseren van innovatieve ideeën die bijdragen aan toekomstbestendige bedrijfsmodellen en natuurinclusieve bedrijfsvoering.
- Organiseren we een loketfunctie voor agrariërs en bedrijven uit de agrofood keten voor vraagstukken aangaande de landbouwtransitie.
- Ontwikkelen we prototypes van toekomstbestendige bedrijfsmodellen die bijdragen aan de transitie van de landbouw. We denken hierbij onder andere aan extensivering, duurzame toepassing en teelt van eiwit, biobased bouwmaterialen en neventakken zoals zorg, energie, lokaal voedsel, recreatie, agro-toerisme.
- Vertalen we de ontwikkelde prototypes en rollen we deze uitrollen naar de praktijk. Hierbij faciliteren wij kennisdeling en begeleiding door experts in de vorm van agrarische studiegroepen en kennisnetwerken.
- Versterken we de natuurinclusieve bedrijfsvoering in een robuust landschap door inzet van scholing over een gezonde bodem en natuurinclusieve landbouw, versterken we het netwerk en de ondersteuning van samenwerkingsverbanden.
- Stimuleren we de overstap naar kringlooplandbouw en doorgroei naar biologische landbouw.
- Ondersteunen we de realisatie van een agritechniek-hub waarbij de loonwerk- en mechanisatiebedrijven een belangrijke rol krijgen in de agrarische transitie en ontwikkeling van het buitengebied.
- Leveren we input voor het uitvoeringsprogramma van de provincie Gelderland onder het VLGG (vitaal landelijk gebied Gelderland) en het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) via diverse opgavetafels: Veluwe, Achterhoek en West Overijssel. Dit samen nemen we tevens mee in ons regioarrangement.

Uitgelicht

De Innovatie Coöperatie

De Innovatie Coöperatie brengt vernieuwende ondernemers in de landbouw en hun samenwerkingspartners bij elkaar. Voor het leggen van nieuwe contacten, om elkaar te inspireren en voor het realiseren van ideeën van onderop. De Innovatie Coöperatie was eerst alleen actief in Lochem en nu ook als Regio Deal-project in de Regio Stedendriehoek. 'Boeren willen moderniseren, vernieuwen en inspelen op de wensen van de samenleving. Dat is ook broodnodig. Met deze vernieuwing dragen bedrijven bij aan maatschappelijke wensen en uitdagingen op het terrein van landschap, biodiversiteit en klimaat en versterken ze op de lange termijn ook hun positie in de markt', licht programmanager Erik Koldewey toe. 'Toch is dit innoveren in de praktijk niet zo eenvoudig en vanzelfsprekend. Vaak ontbreekt het ondernemers aan tijd, netwerk, kennis en geld om dit te kunnen doen. Juist daarom verdienen ze een steuntje in de rug bij het realiseren van hun ideeën.'

Vitaal landelijk gebied in de praktijk: Oxe geeft gas (OGG)

In de bv Oxe Geeft Gas werken vijf melkveehouders en drie lokale leveranciers sinds 2018 in een zogenaamde Bio-HUB samen aan de productie van biogas op de boerderij. Alle melkveehouders vergisten rundveemest van hun eigen boerderij. Bij deze vergisting ontstaat biogas, een duurzaam alternatief voor aardgas. Het geproduceerde biogas wordt vanaf de vijf boerderijen via een pijpleiding naar een centrale Bio-HUB getransporteerd. Van daaruit wordt het gezamenlijk geproduceerde gas verder vervoerd naar de eerste afnemers: ForFarmers en Royal GD (de gezondheidsdienst voor dieren).

Doel van het project is verduurzaming van de landbouw, een alternatief leveren voor aardgas én bijdragen aan het terugdringen van de stikstof- en methaanuitstoot. De Bio-HUB in Oxe levert sinds medio 2022 biogas en kan 600.000m³ per jaar produceren. Dit is voldoende om 400 huishoudens te verwarmen.

Daarnaast is ook het toekomstbestendig maken van de boerderij een belangrijk doel. Als regio zorgen we er voor dat de kennis die binnen dit project wordt opgedaan gedeeld wordt en beschikbaar is. Zo draagt dit project bij aan een duurzamere regio maar is het ook aantrekkelijk voor eindafnemers die hiermee hun eigen onderneming verduurzamen. Win-win, dus. Pieter Wolleswinkel, directeur ForFarmers Nederland: ‘Wij hebben stevige ambities om onze eigen productie en logistiek verder te verduurzamen. Voor bepaalde stappen in het productieproces van ons veevoer is stoom nodig. Tot nu toe wordt de stoomketel met behulp van aardgas verwarmd, maar biogas is een duurzaam alternatief. We zijn er trots op dat we binnen de sector, en zelfs met onze klanten, hierin kunnen samenwerken en we dit alternatief kunnen toepassen in onze fabriek in Deventer. Dat past goed in onze duurzaamheidsstrategie ‘Going Circular’, waarin we kringlopen willen sluiten.’

De Bio-HUB in Oxe is een Regio Deal-project. Het wordt voor een belangrijk deel gefinancierd door het Rijk. Hiernaast is het mede mogelijk gemaakt door bijdragen van provincies Overijssel en Gelderland en gemeente Deventer.

05
Duurzaam voedselsysteem

We werken aan een duurzaam voedselsysteem, waarin ook ander voedsel - met meer plantaardige eiwitten - en voedsel uit eigen regio een belangrijke plaats innemen.

Ons huidige voedselsysteem is in de toekomst steeds minder houdbaar. Daarom ondersteunen we de ontwikkeling van een duurzaam voedselsysteem en het versterken van vraag en aanbod van duurzaam lokaal voedsel. Ook werken we mee aan de eiwittransitie en stimuleren we CSA's (community supported agriculture, buurtboerderijen dus) en voedsel coöperaties. Het stimuleren van consumentbetrokkenheid draagt bij aan de brede welvaart doordat consumentleden zich verbinden aan het afnemen van de producten van één of meerdere boeren of producenten. Door het kiezen voor producenten met een duurzame bedrijfsvoering uit de directe omgeving voelen mensen zich verbonden en geeft het hen invloed op de leefomgeving.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Zetten we in op consumentenbewustwording rondom korte voedselketens.
- Versterken we het netwerk van korte ketenproducenten en afnemers.
- Werken we aan het vergroten van aantal (onbemande)
- verkooppunten voor lokale producten.
- Werken we aan projecten gericht op de eiwittransitie (zowel voor dierlijk veevoer als humane consumptie).
- Stimuleren we initiatieven waarin consumentleden zich verbinden aan het afnemen van de producten van één of meerdere boeren of producenten.
- Stimuleren we het gebruik van lokale producten in de institutionele markt (ziekenhuizen, instellingen) en in de bedrijfscatering bij overheden en bedrijven, onder meer door bewustwording en ondersteuning bij aanbestedingstrajecten.

Uitgelicht

Super Die Boer

Niks lekkerder dan verse producten op je bord, rechtstreeks van de lokale boer of ondernemer. En hoe korter de keten, hoe beter bovendien. Dat zien ook steeds meer consumenten in. Daarom is in 2022 binnen Regio Stedendriehoek de campagne 'Super Die Boer' gelanceerd. Een initiatief om de inwoners van de regio te wijzen op de mogelijkheden om lokale producten in de regio te kopen. Van groente en fruit tot aan brood en vlees. Op de website www.superdieboer.nl staan zoveel mogelijk lokale ondernemers die binnen de regio hun producten aanbieden. Dat kunnen boeren zijn, supermarkten die lokale producten verkopen, maar ook lokale bakkers, restaurants en slagers. Op de website staat een kaart met adressen voor de lekkerste producten. Bijvoorbeeld van lokale initiatieven als De Pantry, coöperatie 'Van Onze Grond' én burgerboerderij 'De Patrijs'.
Super die Boer is geïnitieerd door Regio Stedendriehoek en gesubsidieerd door EU en provincie Gelderland.

Wat hebben wij nodig?

Randvoorwaarden

- Budget voor consumentenbewustwording en gebiedsprocessen.
- Projectmatige financiering voor onderzoeken en visieontwikkeling, pilots gericht op bedrijfs-en verdienmodellen.
- Ruimte en financiering voor groenblauwe dooradering, behoud biodiversiteit en landschapsversterking.
- Samenwerking met agrariërs en andere betrokkenen gericht op toekomstbestendig ondernemen.
- Financiering voor begeleiding, cursussen (NIL, extensivering)

Samenwerkende partners

De ontwikkeling van toekomstbestendige landbouw- en voedselsystemen vraagt om inspanning en samenwerking van onder andere: boeren, de agro- en foodketen, kennisinstellingen, De Innovatie Coöperatie, loonwerkers- en mechanisatiebedrijven, onderwijs, overheid en consumenten.

03

Programma Regionale Economie van de Toekomst

Een sterke regionale economie en goed functionerende bedrijven creëren werk en inkomen. Dat is belangrijk voor de bestaanszekerheid van onze inwoners. Het midden- en kleinbedrijf is de drijvende kracht van onze regionale economie. De gewenste groene en digitale groei vraagt om meer en toekomstbestendige werklocaties.

Om die sterke regionale economie te behouden is het nodig om blijvend werk te maken van een goed vestigingsklimaat. Tegelijkertijd zijn er grote opgaven: van personeelstekorten tot de energietransitie en digitalisering. Dit vraagt om aandacht en investeringen van de regio als geheel. We investeren daarom in de randvoorwaarden voor een vitaal en toekomstbestendig bedrijfsleven zoals de beschikbaarheid van onderwijs en onderzoek, een goede bereikbaarheid (ook digitaal), duurzame energiesystemen en natuurlijk de fysieke ruimte om te ondernemen.

Als regio gaan we in het programma Regionale Economie van de Toekomst samen aan de slag om de economie van de Regio Stedendriehoek toekomstbestendig te maken en te houden.

Doelen voor 2030:
1. Ruimte voor werk door uitbreiding van bedrijventerreinen
2. Toekomstbestendige bedrijventerreinen
3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt
4. Logistiek ecosysteem A1/IJssel
5. Kweekplaats voor groene en digitale groei in het mkb

01
Ruimte voor werk door uitbreiding van bedrijventerreinen

We regelen ruimte voor werk door locaties te creëren. Daarbij spelen we in op nieuwe ontwikkelingen, veranderende inzichten en behoeften van bedrijven en medewerkers.

De druk op ruimte in de regio is groot en de beschikbare kavels voor bedrijven zijn nagenoeg op. Bovendien voeren de woningbouwplannen de druk op de beschikbare ruimte op. Ook de complexiteit en dynamiek van de samenleving neemt toe, waardoor we in de planning van ruimte flexibel willen blijven, zodat we adequaat kunnen reageren op toekomstige ontwikkelingen. We moeten werklocaties slim en constructief kiezen en inplannen om in te kunnen spelen op kansen en bedreigingen, bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering en verduurzaming.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Ontwikkelen we de regionale visie 'Ruimte voor Werk'.
- Stellen we een bedrijvenprognose 2030-2040 op met daarin de kwalitatieve en kwantitatieve vraag naar ruimte voor bedrijven.
- Maken we afspraken over de uitbreiding van bedrijventerreinen in 2030, met een doorkijk naar 2040.

02
Toekomstbestendige bedrijventerreinen en werklocaties

We regisseren investeringen in bedrijventerreinen en werklocaties, zodat deze passen bij een productieve, duurzame toekomst.

Bedrijventerreinen blijven ook in de toekomst de werkplek waar ondernemers toekomstbestendig kunnen ondernemen. De regio versterkt met alle betrokkenen de toekomst- en klimaatbestendigheid van deze bedrijventerreinen door het faciliteren van herstructurering, revitalisering, verduurzaming, beveiliging en het vergroten van de organisatie- en participatiegraad.

Bedrijven willen van het gas af en overschakelen naar duurzame energie, reststromen uitwisselen en afvalstromen verwerken tot nieuwe producten. Door te investeren in energietransitie en verduurzaming, besparen ze op kosten en grondstoffen en bieden ze een aantrekkelijke en gezonde werkomgeving voor medewerkers.

We maken ons sterk voor de ontwikkeling van decentrale en duurzame energiesystemen, op een afgebakend geografisch gebied. Dit hangt nauw samen met de transitie die nodig is om zonder aardgas te voorzien in de warmtebehoefte van bedrijven in onze regio. We hebben daarbij aandacht voor energieopslag als noodzakelijke voorziening om pieken en dalen in die duurzame energiesystemen op te vangen. Ook het mogelijk maken van de productie van groene waterstof en toepasbaarheid van waterstof in ons toekomstig energiesysteem hoort bij de aanpak.

De regio bouwt mee aan een toekomstbestendige infra voor energie. We werken aan het vergroten van de regionale samenwerking op het gebied van energieopwekking, bijvoorbeeld door de oprichting van een gebiedscoöperatie waarin lokale coöperaties samenwerken. Onderdeel hiervan is het in korte ketens kunnen uitwisselen van energie tussen bedrijven onderling, het maken van afspraken en krachtenbundeling op de juiste schaalgrootte.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Verkennen we in 2023 op welke bedrijventerreinen het realiseren van parkmanagement kansrijk is om een impuls te geven aan het verduurzamen van bedrijventerreinen.
- Faciliteren en ondersteunen we bedrijventerreinen met het ontwikkelen van smart energy hubs (decentrale opwek, opslag en distributie van energie) en bouwen daarin een kennispositie op, ook als het gaat om de gemeentelijke rolneming in dergelijke decentrale energiesystemen
- Helpen we bedrijventerreinen met verduurzaming, herstructurering, revitalisering en beveiliging.
- Vergroten we de organisatiegraad en participatiegraad van bedrijventerreinen en werklocaties.
- Voeren we lobby voor capaciteitsvergroting en verzwaring van het (energie)netwerk.

03
Een veerkrachtige arbeidsmarkt

We werken vanuit een regionaal en mensgericht ontwikkelperspectief voor de arbeidsmarkt.

De arbeidsmarkt is in beweging. Er ontstaan nieuwe banen en beroepen met innovatieve werkvormen en werkarrangementen. Ondernemers in de regio hebben een sociaal duurzame voedingsbodem nodig om mee te kunnen bewegen met de ontwikkelingen.

We steunen maatregelen die bijdragen aan een wendbare, weerbare beroepsbevolking en kansen bieden voor de ontwikkeling van de economie en brede welvaart. Het gaat dan concreet om het stimuleren van de aantrekkelijkheid van werkgevers en het inzetten op vaardigheden in plaats van diploma's of werkervaring, want werkenden ontwikkelen zich steeds meer gedurende hun hele werkzame leven. We zetten in op het vergroten van arbeidsproductiviteit en arbeidsparticipatie door onbenut arbeidspotentieel krachtiger te mobiliseren. Om de veerkracht van bedrijven en werknemers te versnellen, versterken we de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in campussen, techniekhubs, learning communities en ecosystemen. Dit doen we samen met andere betrokken partijen en samenwerkingsverbanden zoals de arbeidsmarktregio.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Ontwikkelen we in 2023 met onze achterbannen een human capital agenda voor groei in groene en digitale vaardigheden die onze economie versterken.
- Leveren we in 2023 actieplannen op voor impactvol ondernemen, groene en digitale groei, zodat , zodat bedrijven en beroepsbevolking inzicht krijgen in de behoefte aan kennis en innovatie.
- Bieden we een podium aan het regionale bedrijfsleven om met kansrijke activiteiten jonge mensen te binden en te boeien.
- Stimuleren we het creëren van extra stage-, leerwerk- en ervaringsplekken voor het opleiden van studenten beroepsonderwijs, zowel binnen bedrijven als in techniekhubs of fieldlabs.
- Faciliteren we de groei van intersectorale mobiliteit en het versterken van posities op de arbeidsmarkt.
- Ondersteunen we de vorming van specifieke leergemeenschappen waarin bedrijven, werkenden, studenten en kennisinstellingen samen oplossingen ontwikkelen voor de uitdagingen van de toekomst
- Wij stimuleren dat inwoners en bedrijven weten waar ze terecht kunnen voor vragen over een leven lang ontwikkelen door regionaal aan te sluiten bij lobby.
- Steunen we de lobby voor ruimte in capaciteit en regelgeving voor de onderwijsinstellingen om zich in te kunnen zetten voor de regio.

04
Logistiek ecosysteem A1/IJssel

We versterken de samenwerking in de logistiek om goederentransport te verduurzamen, slimmer te organiseren en meer vaart in de havens te realiseren.

De A1-corridor is een onderdeel van een belangrijk internationaal transportnetwerk waar dagelijks veel bedrijven gebruik maken van spoor-, water- en snelwegen richting binnenlandse en buitenlandse afzetmarkten. De logistieke sector biedt omvangrijke werkgelegenheid.

De regio werkt aan het verbeteren en verduurzamen van de transportinfrastructuur. We willen het vervoer over water in plaats van de weg stimuleren door de bevaarbaarheid van de IJssel op peil te houden, de bereikbaarheid van de binnenhavens van Lochem, Deventer en Zutphen te garanderen en de havens te versterken en te verduurzamen. Dit sluit aan op de ambitie van de provinciale omgevingsvisies en geeft invulling aan de (Europese) ambities voor de North Sea-Baltic Corridor.

De regio zet in op het optimaliseren van logistieke ketens en de transitie naar schoon en slim transport. Hiermee worden stappen gezet in het verduurzamen van goederenvervoer (van weg naar water), het digitaliseren van de logistieke dienstverlening en het versterken van de bereikbaarheid van de regio.

Regio Stedendriehoek richt zich op de hele logistieke keten (weg-, water- en spoorinfrastructuur) door goede voorbeelden uit te wisselen, een gezamenlijke aanpak te stimuleren, te verduurzamen en slimme logistieke oplossingen toe te passen.

De regio zet in op het optimaliseren van logistieke ketens en de transitie naar schoon en slim transport.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Bouwen we verder aan een regionaal netwerk van bedrijven, overheid en onderwijs voor de aanpak van opgaven die op de logistiek afkomen.
- Leveren we in 2023 een actieplan op om de logistieke arbeidsmarkt te versterken.
- Voeren we een pre-verkenning uit voor het verlengen van de Prins Bernardsluis Deventer voor een Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport.
- Faciliteren we de realisatie van clean energy hubs voor logistiek
- Zorgen we voor de inzet van een logistiek kennismakelaar, die ondernemers en hun samenwerkingsverbanden ondersteunt bij het toepassen van slimme en schone logistieke oplossingen.
- Zetten we samenwerking binnen Port of Logistics Overijssel voort.
- Lobbyen we bij het Rijk met betrokken partijen voor:
  - Aanpak IJsselbruggen Zutphen.
  - Verbeteren havens en kades in Lochem.
  - Verbeteren bereikbaarheid havens Deventer en Zutphen.
  - Vervanging Prins Bernardsluis Deventer.
  - Verkennen we de haalbaarheid van een derde IJsselbrug bij Zutphen bij bedrijventerrein De Mars. De derde IJsselbrug richt zich op een betere regionale doorstroming van het verkeer, het beter verbinden van de verschillende provinciale wegen rondom Zutphen, de leefbaarheid van de woonomgeving en de economische versterking van de regio.

02335730
DORDRECHT
N
MARTINIQUE
N

05
Kweekplaatsen voor groene, digitale en impactvolle groei in het MKB

We ondersteunen het ontstaan van sterke thematische ecosystemen, gecentreerd rondom het midden- en kleinbedrijf, om vanuit ondernemerschap groene en digitale trends als kansen en mogelijkheden te benutten.

Het MKB wordt uitgedaagd door crises, ontwikkelingen in de markt en op de arbeidsmarkt, energievraagstukken, verduurzaming, veiligheid en digitalisering. In al deze uitdagingen spelen kennis en innovatie een sleutelrol. De toekomstbestendigheid van het mkb zit in oplossingen voor de noodzakelijke grondstoffen- en energietransitie, circulaire bedrijfsmodellen en een efficiënte en klimaatneutrale bedrijfsvoering. Het is belangrijk dat de ondersteunende dienstverlening aan het MKB vanuit de samenwerkende gemeenten op orde is.

In Regio Stedendriehoek zijn verschillende initiatieven die bedrijven samenbrengen en vooruithelpen. Initiatieven en innovaties die de kennis van bedrijven en organisaties bevorderen, brengen we regionaal verder waarbij we de nadruk leggen op verduurzaming, energie en digitalisering. We doen dit in combinatie of in verbinding met onderwijsorganisaties en maken daarbij gebruik van hun hubs, labs en werkplaatsen. De regio stimuleert thematische samenwerking in de triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs) en de organisatiegraad van bedrijven en instellingen met onder andere Cybersmart, Centrum voor Veiligheid en Digitalisering, Digismart, De Kien, Digitale Werkplaats, TradeOffice Stedendriehoek, De Gasfabriek en Impact Ondernemers.

Vanuit het regionale Programma Mobiliteit blijft de regio het mkb ondersteunen om de transitie naar slimme, duurzame mobiliteit te kunnen maken.

Om de regionale doelen te bereiken:

- Werken de gemeenten Apeldoorn en Deventer samen aan het uitbouwen van een regionale mkb-ondersteuningsinfrastructuur.
- Verkennen we in 2023 de behoeften en mogelijkheden om enkele plaatselijke stimuleringspilots (bijvoorbeeld Cybersmart, Digismart en SDGsmart) te ontsluiten voor ondernemers in de gehele regio.
- Stimuleren we dat ondernemers meedoen rondom hubs, fieldlabs etc. gericht op digitalisering en verduurzaming.
- Helpen we bedrijven met het implementeren van slimme en schone mobiliteit.
- Stimuleren we deelname van bedrijven aan acties die bijdragen aan verduurzaming van woon-werkverkeer en werk-werkverkeer.
- Lobbyen we voor een versterkte rol van steden en regio's om samen met onze achterban het mkb te kunnen versterken.
- Helpen we bedrijven om circulaire bedrijfsvoering te implementeren.
- Stimuleren en ondersteunen we ondernemers die werk willen maken van de Sustainable Development Goals en het professionaliseren van hun verdienmodel op het gebied van impact ondernemen met start-up en scale up programma's en makelaars met mandaat.

Wat hebben wij nodig?

Randvoorwaarden

- Triple helix partners realiseren elk vanuit eigen kracht hun inbreng binnen hun eigen regelruimte.
- Bedrijven versterken onderling het organiserend- en loopvermogen.
- Verwerven van landelijke middelen voor o.a. de transformatie bedrijventerreinen en werklocaties, de MKB-ondersteuningsstructuur en ontwikkeltrajecten .
- Nauwe samenwerking met de arbeidsmarktregio (FactorWerk en haar partners)

Samenwerkende partners

Een sterke regionale economie en goed functionerende bedrijven vragen om aandacht en inspanning van ondernemers, overheid, onderwijs en kennisinstellingen, aangevuld met organisaties die zich richten op mobiliteit, digitale toepassingen, duurzaamheid en toekomstgericht ondernemen. Samenwerken is cruciaal, daarom wordt het samenbrengen van ondernemers gestimuleerd, de samenwerking op bovenregionaal niveau mogelijk gemaakt en kennis en informatie over ontwikkelingen en de uitdagingen van de toekomst gedeeld. Naast overheden, ondernemers en onderwijs zijn toekomstgerichte organisaties betrokken, waaronder Cybersmart, Centrum voor Veiligheid en Digitalisering, Digismart, SDGsmart, De Kien, Digitale Werkplaats, TradeOffice Stedendriehoek, De Gasfabriek, Ondernemershuis Deventer, techniekhubs en Impact Ondernemers.

Regionale economie van de toekomst in de praktijk: MKB Trade Office verbindt bedrijven en bevordert export

Ondernemers in de regio verbinden en ze sterker maken in export, dat zijn de doelen van MKB Trade Office. Inmiddels heeft MKB Trade Office ruim 600 bedrijven in kaart gebracht en verder geholpen. Dat gebeurt naast het voeren van gesprekken met ondernemers ook door het organiseren van handelsmissies en workshops. 'Verbindingen leggen is onze basis'.

Uitbreiding in de regio

Die export bevorderende activiteiten werden in eerste instantie gefinancierd vanuit MKB Deventer. Om te kunnen uitbreiden buiten Deventer was meer nodig. 'Dankzij de Regio Deal konden we in 2021 starten met MKB Trade Office. Hiermee kunnen we voor ondernemers in de hele regio van betekenis zijn op het gebied van export. MKB Trade Office is nu een zelfstandige stichting met een professioneel bestuur en een eigen strategie. Erik de Boer is directeur en Marco Kok contactpersoon namens MKB Deventer.'

Verbindingen leggen

Wat Marco Kok en Erik de Boer vooral doen is verbindingen leggen. Erik de Boer: 'Een van de doelstellingen van MKB Trade Office was het in kaart brengen van 300+ bedrijven in de regio die exporteren. Inmiddels zitten we al op 600 bedrijven, voornamelijk in Regio Stedendriehoek die internationaal actief zijn. We bezoeken een bedrijf, brengen in kaart wat ze doen en we kijken of we ze verder kunnen helpen als het gaat om export. Uit elk gesprek komen wel een aantal leads voor de ondernemer. Soms kunnen we ze in contact brengen met ons contactpersoon in een specifiek land, soms vertellen we over subsidieregelingen die er zijn of we verbinden bedrijven onderling. De afgelopen jaren hebben we al veel ondernemers verder geholpen.'

Het netwerk

Dat succes komt mede door het enorme netwerk. Erik: 'Marco kent verschrikkelijk veel bedrijven en zelf loop ik ook al even mee. Als wij een bedrijf in Deventer of omstreken niet kennen, heeft het behoorlijk zijn best gedaan om onder de radar te blijven.' En dat netwerk is er ook internationaal. 'Mede dankzij onze partners zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, NLinBusiness en het ministerie van Buitenlandse Zaken hebben we een groot netwerk in de hele wereld. Het moet al gek gaan willen we een ondernemer níet verder kunnen helpen. We helpen zowel ZZP'ers als multinationals.'

Auping in Colombia

Een prachtig voorbeeld van een succesvolle match is die van Auping. In juni 2022 is de eerste Auping beddenwinkel in Bogota geopend. Mede dankzij MKB Trade Office. 'Colombia is niet het eerste land in Zuid-Amerika waar je aan denkt, maar het ondernemersklimaat is er nu heel goed. Wij hebben Auping in contact gebracht met ons contactpersoon in Colombia.' Justin Imhof is Area Sales Manager bij Auping en Business Club lid van MKB Trade Office. 'We doen al 25 jaar succesvol zaken in Brazilië en daarom wilden we uitbreiden in Zuid-Amerika. Colombia bleek heel kansrijk. Met behulp van het team van Holland House Colombia zijn we in contact gekomen met Euromattress. Euromattress heeft zelf al veertien winkels in Colombia. Binnen hun winkels kan Auping shop-in-shops openen. Op deze manier kunnen we als Auping naamsbekendheid creëren, mede omdat Euromattress een deel van de marketing voor ons doet. Ons einddoel is een Auping Flagship Store in hoofdstad Bogota te openen.'

Verbindende boeken & bijeenkomsten

De verhalen van de ondernemers die Erik en Marco spreken staan op de website en in de boekenreeks 'Made in...' waarvan inmiddels twee Deventer, één Voorster én een Apeldoornse editie is verschenen. 'Ook de boeken zijn weer verbindend', weet Marco. 'Ondernemers lezen over hun collega's en zien daarin aanknopingspunten voor contact. Laatst was er een ondernemer die in het boek 'Made in Apeldoorn' las over plaatselijke ondernemers. Nu bestelt hij onderdelen bij vier lokale bedrijven in plaats van in het buitenland. Zo wordt ook lokale economie versterkt.' Naast de een-op-een gesprekken organiseert MKB Trade Office ook handelsmissies, ondernemerssafari's en themabijeenkomsten. Met Malmö in Zweden, Sibiu in Roemenië en Rostock in Duitsland zijn bovendien extra warme banden. Erik de Boer: 'Hier zitten contactpersonen die extra veel kunnen betekenen voor ondernemers.'

Leerpunt

Natuurlijk gaat niet álles al 100% goed. Erik: 'Waar we nog in kunnen leren is het stellen van prioriteiten en het aanbrengen van focus. Want er komt meer op ons af dan we aankunnen. Dan moet je focus aanbrengen. Maar als je zo enthousiast bent is nee zeggen heel moeilijk.' Marco vult aan: 'En we moeten zorgen dat we gegevens borgen. In ons systeem zetten we informatie over bedrijven. Als je bijvoorbeeld wilt weten wie naar Oekraïne exporteert, kun je dat met één druk op de knop opzoeken. Maar dat werkt alleen als je het goed bijhoudt.'

Spin-off

Erik: 'In 2014 is door Windesheim een onderzoek gedaan naar exporterende bedrijven in deze regio en daaruit bleek dat we achterbleven bij de rest van Nederland. Er is geen herhalingsonderzoek gedaan maar die achterstand is absoluut ingehaald. We hebben met de Regio Deal een mooie subsidie gehad van het rijk, maar als je uitrekent wat dat oplevert kom je op een bedrag dat vele malen groter is. Met het juiste duwtje in de rug gaat het soms om miljoenen extra omzet voor deelnemende bedrijven. En daar komen nog extra banen en behoud van bedrijven voor de regio bij. De spin-off is enorm. Niet voor niets zeggen we: Connecting Companies!'

De Regio Deal levert een veelvoud op van alleen deze rijkssubsidie.

Samen werken aan de regio

De komende jaren staat ons als regio een hoop te doen. Het boeken van resultaten en daarmee het realiseren van de regionale ambities op het gebied van brede welvaart vraagt wat van ieder van ons. We hebben elkaar nodig om succesvol te zijn: de overheden, ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen.

Effectieve regionale samenwerking

Dé regio bestaat niet. We werken samen op verschillende schalen, met verschillende actoren en op verschillende onderwerpen. Tegelijkertijd werken we vanuit een regionale uitvoeringsagenda die een meerwaarde biedt aan 8 gemeenten, 2 provincies, onderwijs, ondernemers en regionale netwerkorganisaties. We profiteren allemaal van de verschillende vormen van samenwerken; van schaalvoordelen en lobby tot leren van en met elkaar. Dat rollen en betrokkenheid verschillend kunnen zijn, is geen probleem. We gaan immers uit van onderling vertrouwen en het behalen van de doelen van de programma's om daarmee te komen tot een regio die in balans is.

Bouwen aan vertrouwen en onderlinge relaties

In deze uitvoeringsagenda hebben we het veelvuldig over 'we', omdat we samen werken aan de regio en weten dat we elkaar nodig hebben om daarin succesvol te zijn. Bouwen aan vertrouwen en onderlinge relaties is cruciaal voor effectieve regionale samenwerking. Dat vraagt om een nieuwsgierige houding richting samenwerkingspartners die andere stijlen van werken en wellicht andere belangen hebben. Het vraagt om soms een stapje terug te zetten omdat dit past bij het gezamenlijke regionale doel. De regio zet daarom de komende jaren naast het uitvoeren en borgen van de agenda ook in op het stimuleren en faciliteren van effectieve regionale samenwerking. Dat doen we bijvoorbeeld door het organiseren van informele en formele ontmoetingen om de betrokkenheid van en verbinding tussen raadsleden, statenleden, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen en andere betrokkenen te versterken en vertrouwen te laten groeien. En ook door te experimenteren met triple helix clusters op integrale dossiers, zoals de stationsgebieden en het logistiek ecosysteem A1/IJssel.

Datagedreven werken

Een regiobreed instrument voor monitoring helpt ons resultaten te bewaken en verantwoording af te leggen over onze activiteiten aan besturen, financiers en stakeholders. Het instrument laat zien of beoogde doelen worden behaald, zowel op operationeel - en projectniveau als op strategisch niveau. We willen de goede dingen doen en de goede dingen goed doen. Daarom ontwikkelen we de eerder ontwikkelde regiomonitor door naar een nieuwe systematiek. De regiomonitor meet en communiceert hoe de regio ervoor staat aan de hand van ruim 200 indicatoren.

De informatie die wordt gemonitord in de nieuwe systematiek is in te delen in verschillende soorten informatie:

- Resultaten in concrete initiatieven en projecten.
- Governance in de regio: de samenwerking tussen regionale stakeholders.
- Beoogde maatschappelijke effecten en beleidsindicatoren.
- Brede welvaart in onze regio, waaronder de scores op de SDG's.

Onze monitorsystematiek bevat data en indicatoren die aansluiten bij de doelen en resultaten in onze regionale samenwerking. De gegevens van deze monitor zijn - onder voorwaarde van bronvermelding - vrij te downloaden en te gebruiken. Met de monitor laten we zien hoe het gaat met onze regio. Bij concrete activiteiten uit uitvoeringsagenda's en regiodeals benoemen we de maatschappelijke effecten waaraan we willen bijdragen en bewaken we de voortgang. De kwaliteit van samenwerking tussen regionale stakeholders is doorslaggevend voor de resultaten die we bereiken en de maatschappelijke effecten waaraan wij bijdragen. Daarom nemen we dit ook op in onze monitoring. Naast economie, inkomen en onze natuurlijke omgeving staan ook ons welzijn en welbevinden centraal, dus onderwerpen als gezondheid, inclusie, onderwijs, leefomgeving en andere aspecten die ons leven en onze toekomst beïnvloeden. We zien ze ook terug in de SDG's. Door te meten, weten we hoe het met onze bredere welvaart gaat.

De verdieping op onze agenda heeft blijvende grote toegevoegde waarde

Begin 2020 werd de Regio Deal toegewezen aan Regio Stedendriehoek. De bekrachtiging daarvan gebeurde mede dankzij de handtekeningen van gedeputeerden Jan van der Meer van Gelderland en Eddy van Hijum van Overijssel. 'Wat de Regio Deal ons met name heeft gebracht is een solide fundament voor de onderlinge samenwerking tussen rijk, provincies, gemeenten en regio waar ook deze Uitvoeringsagenda baat bij heeft gehad.'

Wat is de toegevoegde waarde van de Regio Deal?

'Het was heel goed nieuws dat het rijk de Regio Deal toewees aan de Cleantech Regio,' aldus Jan van der Meer (Gelderland). 'En niet alleen vanwege de lijst projecten die mede dankzij de Regio Deal van start kon. Met name de probleemanalyse van de regio die aan de toekenning voorafging, is heel waardevol geweest. Soms is de jacht leuker dan de vangst zou ik bijna willen zeggen. Zo'n breed gedragen gezamenlijke analyse helpt de voortgang van de regio. De toegevoegde waarde van de Regio Deal zit hem dan ook enerzijds in de onderlinge samenwerking tussen gemeenten, provincie en rijk en anderzijds dragen de projecten op een mooie manier bij aan de brede welvaart onze provincie.'

Eddy van Hijum (Overijssel)

Eddy van Hijum (Overijssel) kan dat alleen maar beamen. 'We hebben ons bij het indienen van de Regio Deal écht fundamentele vragen gesteld. Wat is het profiel van onze regio, op welk schaalniveau willen we dingen aanpakken en welke projecten dragen daadwerkelijk bij aan de uitdagingen waar we voor staan? Dat heeft uiteindelijk een aantal hele mooie, concrete projecten opgeleverd.'

Jan van der Meer (Gelderland)

Wat was belangrijk voor de toekenning?

Eddy van Hijum: 'Dat de Regio Deal is toegekend heeft volgens mij een aantal redenen. Het aanbrengen van focus op de actielijnen Cleantech Werkt en Groene Groei was daarin een hele belangrijke. In de zes programma's en de projecten die daar onder vallen, zijn heel concrete resultaten beschreven. Ook de samenhang tussen de projecten en het feit dat ze elkaar versterken heeft geholpen. Bovendien hebben we laten zien dat we de Regio Deal zelf ook iets waard vinden door zelf ook financiële middelen beschikbaar te stellen. Ik denk dat deze aspecten doorslaggevend zijn geweest.'

Wat gaat er blijvend beter dankzij de Regio Deal?

'De Regio Stedendriehoek is geen natuurlijk samenwerkingsverband. Het is een bedachte regio waarin het van groot belang is om samen te werken om tot een gezamenlijk verhaal te komen', aldus Jan van der Meer. 'De Regio Deal was een goede oefening in samenwerken want ik denk dat ook de totstandkoming van de Strategische Agenda, de Uitvoeringsagenda en het Ruimtelijk regioverhaal er baat bij hebben. De hele trits die volgde op de Regio Deal was mogelijk stroever tot stand gekomen als er niet al een fundament voor de onderlinge samenwerking tussen rijk, provincies, gemeenten en regio was gelegd.'

Zijn er dingen blijvend veranderd?

'De verdieping op onze agenda heeft blijvende grote toegevoegde waarde', aldus Eddy van Hijum. 'Door zo intensief de diepte in te gaan en met de partners echt op zoek te gaan naar 'wat willen we nou écht voor de regio' zijn de onderlinge relaties verstevigd en dat is alleen maar positief voor de regio. En de projecten zoals de ontwikkelingen op het gebied van waterstof, biogas, het slimmer maken van de maakindustrie en de verduurzaming van het bedrijfsleven dragen allemaal bij aan een brede welvaart. Daarin samenwerken levert voordelen op. Dat zie je ook tussen Deventer, Apeldoorn en Zutphen die met elkaar afstemmen over werklocaties en bedrijventerreinen.'

Jan van der Meer: 'Voorheen werkten we meer sectoraal, dus op de verschillende onderwerpen. De provincie Gelderland heeft gekozen voor een meer regio gerichte manier van werken. We hebben daarom regioteams samengesteld met één aanspreekpunt per regio. Voor Regio Stedendriehoek is dat Rudy Uwland.'

Regio Deal legt blijvend fundament voor samenwerking Rijk, provincies gemeenten en regio.

Wat kan er beter bij eventueel volgende Regio Deal?

'Regio Stedendriehoek scoort beneden gemiddeld als het gaat om Europese subsidies', weet Van Hijum. 'Vorig jaar is er vanuit het rijk 74 miljoen naar de regio's gegaan en 500 miljoen vanuit de Europese Unie. De ervaring die is opgedaan bij de Regio Deal kun je ook inzetten om ándere fondsen te laten landen in de regio. We hebben met de Regio Deal immers geleerd hoe je dat succesvol met elkaar doet. Het aanbrengen van een hele scherpe focus, het feit dat de projecten bijdragen aan een brede welvaart én elkaar onderling versterken waarin daarin doorslaggevend als je het mij vraagt. Die kennis kun je meenemen in een nieuwe aanvraag. Wellicht is een Europese subsidie dan wel interessanter voor de regio dan een nieuwe Regio Deal.'

Wat zou de provincie de volgende keer anders willen?

Jan van der Meer: 'Uit de 'monitor brede welvaart' blijkt dat de tevredenheid van de inwoners in Regio Stedendriehoek van alle Gelderse regio's het grootst is. In de regio is het goed toeven. Er is een mooi landschap, de natuur is prachtig en de woningen zijn relatief goed. We moeten soms ook, los van alle opgaven die er zijn, niet vergeten wat er al is en dat koesteren.'

Eddy van Hijum: 'Bij een eventueel volgende Regio Deal zal het rijk waarschijnlijk andere eisen stellen en spelen andere uitdagingen. Al blijven de krappe arbeidsmarkt en het betrekken van de mensen die nu langs de kant staan waarschijnlijk actueel. Een Regio Deal moet vooral geen overheidsproject zijn. Wij zijn niet in de lead, dat zijn de bedrijven, scholen en organisaties die het daadwerkelijk doen. Als je kijkt waar de energie in de samenleving zit en daarop aanhaakt, komt het net als bij deze Regio Deal wel goed.'

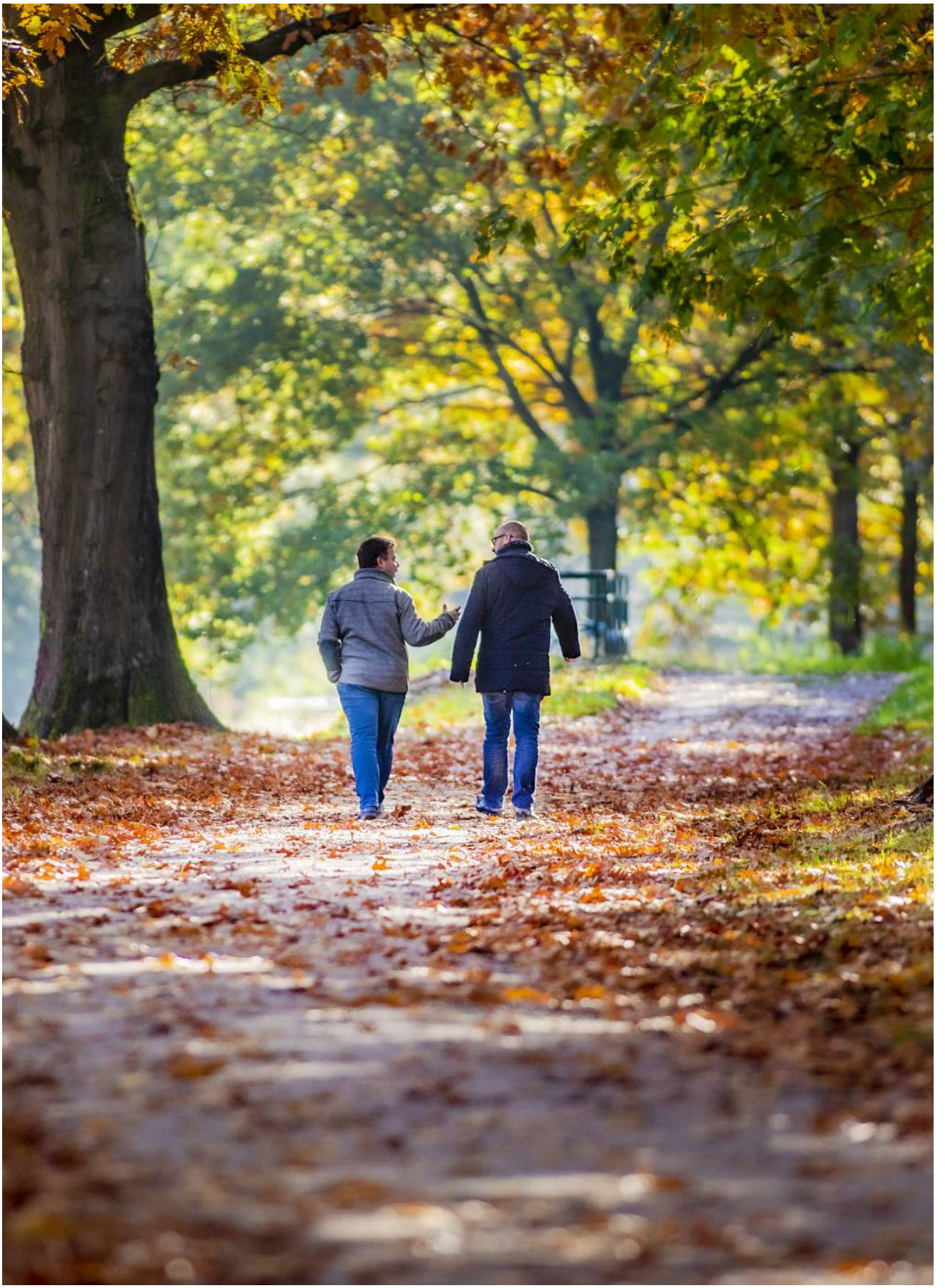

Samenwerken in de praktijk: Vier techniekhubs, één missie: mensen warm maken voor techniek

Wat hebben de vier techniekhubs NewTechPark in Apeldoorn, TechniekFabriek Zutphen, Technicampus Experience Centrum in Deventer en de Techniekbrouwerij in Epe met elkaar gemeen? Ze proberen alle vier, op geheel eigen wijze, jongeren en/of zij-instromers warm te maken voor een baan in de techniek. Hoe ze dat doen? Door te verbinden, te delen én samen te werken.

Zoveel mogelijk talenten inspireren om te kiezen voor techniek, in samenwerking met ondernemers, onderwijs & overheid. Dat is kortgezegd het doel van de techniekhubs in Regio Stedendriehoek. Daarmee zijn de hubs dé plaats waar vakmanschap en passie voor techniek overgedragen wordt aan de jeugd én zijinstromers. En dat is nodig ook, want het aantal vacatures in de techniek en de IT is ongekend hoog. Drie van de vier techniekhubs zijn mede mogelijk gemaakt door de Regio Deal: TechniekFabriek Zutphen, Technicampus Experience Centre (TEC) in Deventer en NewTechPark in Apeldoorn.

Verbindende schakel

Jan Haverkamp van Stichting Platform Techniek Stedendriehoek (PTS3H): 'De hubs zijn een soort techniekeilanden en PTS3H faciliteert de onderlinge samenwerking. Elke techniekhub werkt samen met lokale ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid en organiseert allerlei instroom bevorderende activiteiten. Cruciaal is dat de drie initiatieven met elkaar in verbinding blijven en hun kennis met elkaar delen. Zo voorkomen we dat de hubs onnodig hetzelfde wiel uitvinden. Daarom is er een vierde Regio Deal-project die deze kennisdeling borgt. Als je elkaar versterkt kun je uiteindelijk meer impact realiseren. Dat betekent in de praktijk dat ik de locaties ondersteun en onderling verbindingen leg. En eens in de acht weken is er een gezamenlijk overleg waar David Beij van NewTechPark (NTP), Sjoerd Westra van de TechniekFabriek, Inge Rietberg van de Techniekbrouwerij en Wim den Blanken en Jan Jansen van Technicampus Experience Centre (TEC) kennis uitwisselen.'

Vlnr: Jan Haverkamp, Wim den Blanken, Jacob Brobbel en Sjoerd Westra.

Waarom niet één hub met drie locaties?

Wim den Blanken van Technicampus Experience Centre (TEC) in Deventer: 'We zitten alle drie in een heel andere ontwikkelfase. En ook al werken we aan hetzelfde doel, onze werkwijze, doelgroep en de omgeving waarin we het doen verschilt. Met TEC richten we ons bijvoorbeeld vooral op het primair onderwijs en de eerste twee jaar van het voortgezet onderwijs. Maar kinderen kiezen niet in hun eentje, ouders en leerkrachten hebben daar veel invloed op terwijl je jongeren juist de ruimte moet geven om een keuze vanuit hun hart te maken.

Maar dan moeten ze wel weten hoe leuk de techniek is en hoe divers de banen zijn. Wij creëren dat bewustzijn. In Apeldoorn en Zutphen hebben we dezelfde behoeftes maar zijn we naast primair onderwijs ook met andere programma's bezig die aansluiten met de lokale behoeftes. Daarbij is de cultuur, het onderwijsaanbod en de doelstelling per stad anders. Eenzelfde naam impliceert dat je hetzelfde doet en dat is niet het geval. En ook al is de context anders, dat neemt niet weg dat ik wel naar NewTechPark kijk.'

NewTechPark is het verst in ontwikkeling en organiseert bijvoorbeeld het Techniekfestival, Girls Day en innovatielabs met ondernemers. Doet goed voorbeeld goed volgen?

Jacob Brobbel van NewTechPark: 'Klakkeloos iets kopiëren dat er al is, is geen goed idee. Elke techniekhub heeft een eigen identiteit en moet de dingen op zijn eigen manier doen. En zoals gezegd is in elke stad de behoefte anders. In die zin zijn we allemaal pioniers. Onze functie heeft ook eigenlijk geen naam. Je moet verbindingen kunnen leggen tussen bijvoorbeeld bedrijven en scholen en die kunnen bestendigen. NewTechPark is geen school, het is geen bedrijf, het is een nieuw soort iets. Ik noem het altijd een rotonde die verbindingen legt. En daarin moeten we ieder onze eigen weg vinden.'

Wat is de belangrijkste voorwaarde voor succes?

'Verbinden is een voorwaarde', aldus Jacob Brobbel van NewTechPark. 'Als iemand techniek wil beleven, mag er geen enkele barrière zijn. Daarom moeten we de deuren naar elkaar toe openzetten. Dat betekent dat je iedereen in de techniekwereld moet kennen en continu met allerlei partijen in gesprek moet zijn. Als je écht samenwerkt met lokale en regionale ondernemers, scholen, overheid en andere partijen en je echt luistert, dan ontstaat er iets heel moois.'

En hoe zit het met delen?

Sjoerd Westra: 'Tijdens een gesprek met een ondernemer vraag ik altijd: 'Wat kom je brengen en wat wil je delen?' Delen is ook een voorwaarde voor succes. Als je je eigen kennis en expertise niet wilt delen met anderen, komen we niet verder. Het klinkt cliché, maar delen is vermenigvuldigen.' Brobbel vult aan: 'Het is onze taak om ervoor te zorgen dat er niet 25 deelnemers hetzelfde komen brengen. Dat betekent dat je continu moet manoeuvreren en balanceren tussen vraag en aanbod. Je zou het niet zeggen voor een baan in de techniek, maar onze soft skills zijn in ons werk eigenlijk het állerbelangrijkste.'

> Met ondernemers, onderwijs en overheid willen wij zoveel mogelijk talenten inspireren om te kiezen voor techniek.

Zijn er gezamenlijke uitdagingen?

'Absoluut. Veel ondernemers zijn met de korte termijn bezig, ze krijgen nú immers hun vacatures niet ingevuld. Maar als we niets doen wordt het in de toekomst alleen maar moeilijker om goede vakmensen te vinden. Ondernemers laten inzien dat ze daarom juist nú moeten investeren in bijvoorbeeld een techniekhub, is een uitdaging. Daarin kunnen we van elkaar leren. Een gelukkig zijn veel ondernemers enthousiast,' aldus Wim den Blanken.

Bij alles wat ze doen, hebben de kartrekkers het doel voor ogen: meer mensen warm maken voor een baan in de techniek. Wim: 'Uiteraard moet je je steeds afvragen wat het effect is van hetgeen je doet. Draagt het bij aan onze missie of ben je alleen je etalage aan het vullen? Met dat laatste schieten we natuurlijk niets op.' Sjoerd Westra: 'Het klopt wat Wim zegt. Wat doen we voor de doelgroep én het uiteindelijke doel? Want dáár draait het om.'

Uitgelicht

Technicampus Experience Centre Deventer

Technicampus Experience Centrum (TEC) in Deventer inspireert om te kiezen voor techniek. Zonder techniek en technologie staat immers alles stil. Het is nodig om te kunnen eten, te wonen en te werken. Maar techniek is ook noodzakelijk om samen een betere en duurzame wereld te maken. Daarom wil TEC zoveel mogelijk jongeren en volwassenen inspireren en stimuleren om te kiezen voor een opleiding en een baan in de techniek. Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen, overheden en de gemeente Deventer gaat TEC deze uitdaging aan. TEC stimuleert én faciliteert jongeren en volwassenen om de wereld van technologie en techniek te ontdekken én helpt hen daarbij om hun talenten in relatie tot deze wereld te ontdekken. Dat doet TEC met een actueel en uitdagend programma van activiteiten. Samen met enthousiasmerende vakmensen uit de maakindustrie, techniek en IT en vanuit een centrale, inspirerende plek in de stad.

NewTechPark Apeldoorn

NewTechPark in Apeldoorn heeft als doel meer technisch en digitaal vaardige mensen in de regio te krijgen die flexibel in kunnen spelen op veranderingen in de arbeidsmarkt. Zonder techniek krijgen we het koud, gaat het licht uit en stoppen fabrieken met produceren. Kortom, techniek is overal! In Apeldoorn valt bijna een kwart van de arbeidsmarkt, 16-18% in de maak- en techniekindustrie en 6,5% in de IT-sector, binnen de term 'technisch geschoold personeel'. Deze bedrijven hebben een grote vraag naar technisch goed opgeleide mensen op alle niveaus. Daarom wil NewTechPark zoveel mogelijk inwoners van Apeldoorn en omgeving inspireren om te kiezen voor techniek. Dat gebeurt samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid. Daarmee is NewTechPark hét Apeldoornse antwoord op de vraag hoe je voldoende technisch en digitaal geschoolde mensen krijgt én behoudt voor de regio.

Techniekfabriek Zutphen

In de Techniekfabriek gaan leerlingen en scholieren op een laagdrempelige manier kennismaken met techniekvakken. Daarbij worden ze hopelijk enthousiast voor een baan in deze brede branche. Dat is hard nodig want ook in Zutphen wordt het tekort aan geschoold personeel in de techniek groter en groeit het aantal vacatures. Dat vraagt om actie. Het initiatief voor de Techniekfabriek komt dan ook vanuit het bedrijfsleven. Daarnaast zijn ook het VMBO, MBO en Praktijkonderwijs aangehaakt. Schooljaar 2023-2024 moeten de twee techniekklokalen klaar zijn waar leerlingen van VMBO Het Kompaan les krijgen. In januari 2024 kunnen de eerste fieldlabs van start. Ook wordt de Techniekfabriek een plek voor Leven Lang Ontwikkelen en kunnen er straks bij-, nascholingen en technische bedrijfsopleidingen worden gevolgd. Programmadirecteur Alda Kroneman: 'De Techniekfabriek doorbreekt het idee dat techniek gelijkstaat aan het krijgen van vieze handen. Jongeren leren hier het werk van morgen.'

Regio
Stedendriehoek

Apeldoorn ▪ Deventer ▪ Zutphen

Notes